

Barlangnyílás a Djebel Ressas nevű karszt-szigethegy oldalában (Tunisztól délre)

Magyar karsztkutatók Afrikában

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat három tagja, dr. Balázs Dénes, Csekő Árpád és Martinovich Sándor 1967. januártól 1968. áprilisig magyar állami és társadalmi tudományos szervek erkölcsi támogatásával afrikai tanulmányúton vettek részt.

A tanulmányút során a résztvevők karsztmorfológiai és karszthidrológiai kérdéseket vizsgáltak elsősorban szemiáridus és aridus éghajlati feltételek között. Ezzel kiegészült az a többéves tanulmányi sorozat, amelynek során eddig a mérsékelt égövön kívül a nedves trópusi területek karsztjait vizsgálták. A karsztosodás intenzitására ezúttal is helyszíni vízkémiai elemzésekkel gyűjtöttek adatokat, de a sivatagi feltételek között pusztuló mészkőfelszíneken az inszoláció és a defláció hatását is részletesen tanulmányozták. Az utazás során humidus karszterületeken is végeztek megfigyeléseket.

Az expedíció résztvevői a következő helyeken végeztek karsztológiai és szpeleológiai tanulmányokat:

Algériában az *Atlasz-hegység* K-i középső részében, *Batna*-tól északra található karsztrögöket és az *Aurés-hegységre* dél felől támaszkodó mészkőfennsíkakat keresték fel. Jártak *Constantine* városában, amely izolált mészkőhegyekre épült és magát a várost is egy monumentális felszakadt barlangjárat, a *Rhumel-hasadék* szel ketté. Megtekintették a *Hammam Meskoutin* nevű mésztufaképződményt, mely világviszonylatban is a leglátványosabb karsztjelenségek közé tartozik. Az ország szaharai területein a *Ghardaia-oázis* környéki kréta mészkőből álló száraz karsztplatók tanulmányozása volt a fő cél, de vizsgálták az oáziscsoport (M'zab) vízügyi kérdéseit is. Végigutaztak kutatóink a *Tade-*

mait-mészkőtáblán, sok fotodokumentációt készítettek ennek peremvidéki mezákká és tanúhegyekké való pusztulásáról. Más formakincset örökíthettek meg az *Ahaggur-hegység* északnyugati előterében levő *Tademout-hegyen*, itt izolált ókori kristályos mészkövek kuesztái alakulnak át romhalmazzá az erőteljes inszolációs hatások következtében.

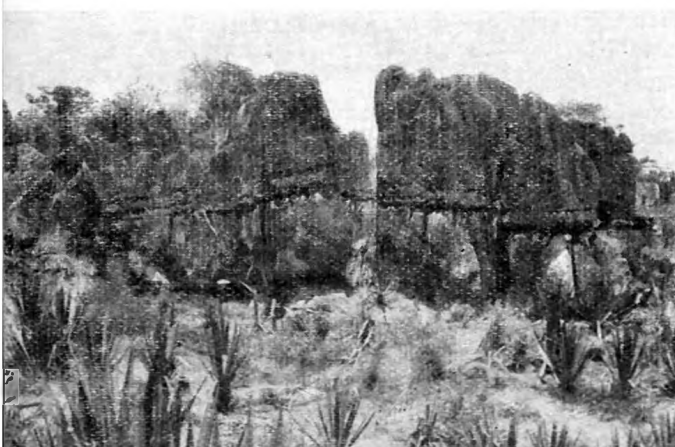
Tunéziában az *Atlasz-hegység* keleti elvégződéseit jelentő mészkőszigethegyeket (*Djebel Ressas*, *Djebel Corbus*) keresték fel munkatársaink, továbbá a *Tozeur-oázistól* északra fekvő karsztos szurdokvölgyet, az *Oued Seldjat* és környékét járták be.

Líbiában a tengerpart közelében fekvő miocénkorú felszíneket, beljebb — a *Homs*-árok vidékén — eocénkorú mészkőtáblákat, *Sehatól* északkeletre pedig kréta időszaki mészköves területeket, és az azok felszínén kialakult szerir-típusokat, ill. mészkőhammadákat tanulmányozták. A *Tibeszi-hegység* északnyugati előterében gránitban kialakult pseudo-karszt jelenségeket örökíthettek meg.

Csádban jelentős mészkőelőfordulás nincs, viszont bőséges alkalom nyílott homokkőben és vulkanikus anyagokban képződött pseudo-karsztfarmák (barlangok, szurdokvölgyek stb.) vizsgálatára.

Kamerunban az egyéb geomorfológiai tanulmányok mellett a magyar szpeleológusok a *Kamerun-vulkán* oldalában megismerkedtek több lávabarlanggal, közülük egyet részletesebben is leírtak.

Gabonban a parti üledékes zónában az esőerdőkkel fedett harmadkorú, erősen karrosodott, alacsony fekvésű mészkőfelszíneket tanulmányozták *Libreville* és *Port Gentil* közelében.

Fossilis karrmező (kőerdő) maradványok a tanzániai Tanga város közelében.

*Jellegzetes abráziós formakincs Moga-discio közelében a Szomáliai-mész-kőtábla peremén (jobbra). Gejzirkúpok maradványai az algériai Hammam Meskoutine hőforrás közelében (lent).
Balázs D. felvételei.*

Tanzániában már több lehetőség nyílt a karsztos jelenségek megfigyelésére. A tengerpart közelében *Tanga* városkánál az *Amboni-barlangokat* dolgozták fel és a *maweni börtönfarm* közelében található érdekes karrmezőt (itt több méter magas, izolált karrbordák alakultak ki). Az ország belső területein bazaltláva-folyamokban kialakult pszeudo-karszt-jelenségek (barlangok, természetes hidak stb.) genetikája jelentett érdekességet, míg *Kolo* vidékén gránitereszek sziklarajzait örökítették meg.

Szomáliában a mészköves partvidék abráziós-korróziós formakincse képezte tanulmányozás tárgyát.

Az expedíció részvevői az utazás alatt mintegy 12.000 fényképfelvételt készítettek és 1000 méter 16 mm-es mozgófilmet forgattak. Részletesebb laboratóriumi vizsgálatok céljaira sokszáz kőzet-, víz- és talajmintát küldtek haza. Ezeknek, valamint a tanulmányút egyéb anyagainak feldolgozása több évet vesz igénybe.

A tanulmányút a részvevők elsősorban önérettől oldották meg, azonban a *Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége* és az *Országos Kőolaj- és Gázipari Tröszt* anyagilag is (5.000—5.000 Ft) segítette a vállalkozás sikeres megvalósítását, amiért a részvevők ezúton is köszönetet mondanak.

